

HANGON KAUPUNKI
HANGÖ STAD

Arviointikertomus 2023

Hangon kaupungin tarkastuslautakunta
2021 - 2025

Sisällysluettelo

1.	Tarkastuslautakunta.....	3
2.	Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen.....	4
	2.1. Yleistä taloudesta.....	4
	2.2. Talouden tasapainoittaminen kuntalain mukaisesti.....	5
	2.3. Talousarvion toteutuminen	8
	2.4. Keskeisten toimintojen taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen	8
3.	Sisäisen valvonnan ja konsernivalvonnan sekä riskienhallinnan järjestäminen	11
4.	Muuta	14
5.	Yhteenveto	16

Arviointikertomus 2023 Hangon kaupungin kaupunginvaltuustolle

1. Tarkastuslautakunta

Kaupunginvaltuusto on toimikaudelle 2021-2024 valinnut seuraavan tarkastuslautakunnan:

Jäsenet

Jouko Kavander
Christian Mattsson
Marie Koskinen
Monica Ferm
Esko Tolvanen
Gun Augustsson-Sula
Timo Riikkilä
Matti Rantanen
Katja Mäkelä

Henkilökohtaiset varajäsenet

Maritta Sariola
Torbjörn Ekholm
Elina Lahtinen
Yrjö Sahlstedt
Marko Reitamaa
Johan Puumala
Riitta Tamminen-Tallgren
Henrik Väisänen
Kaija Heikkinen

Puheenjohtajaksi valittiin Jouko Kavander ja varapuheenjohtajaksi Christian Mattsson.

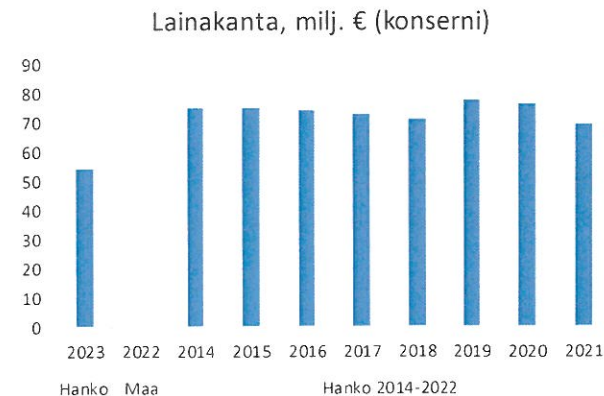
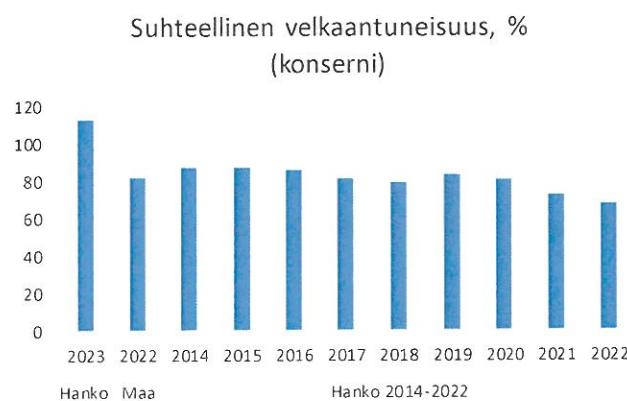
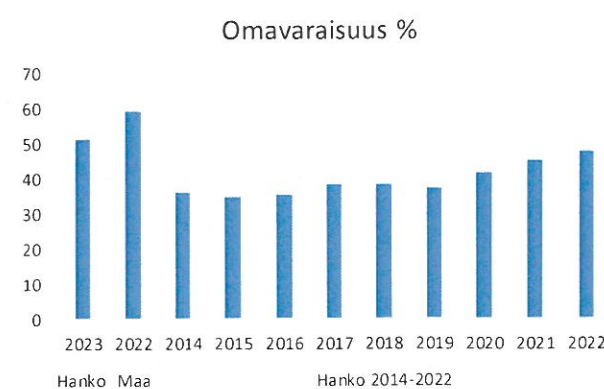
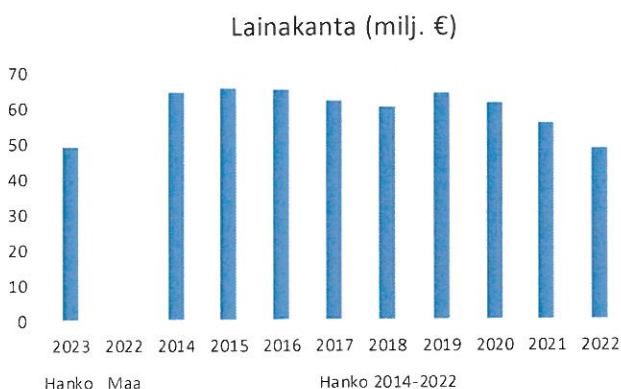
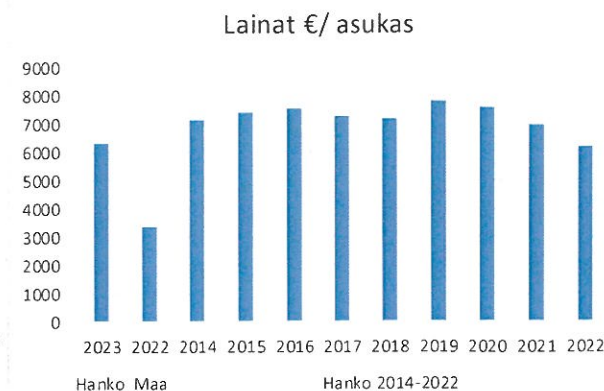
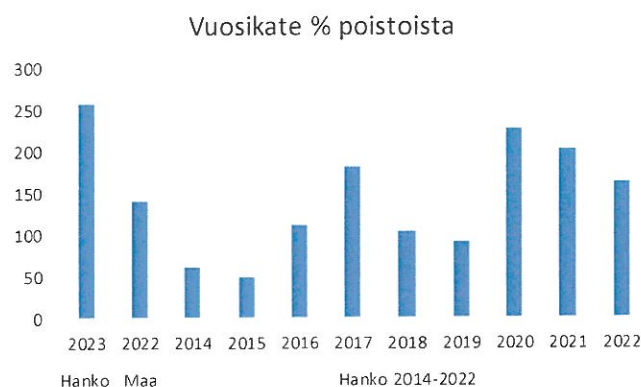
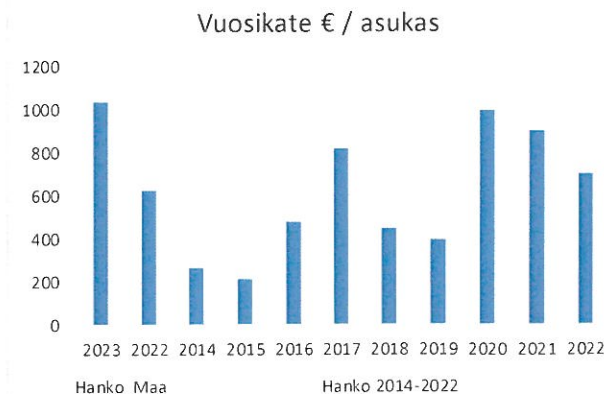
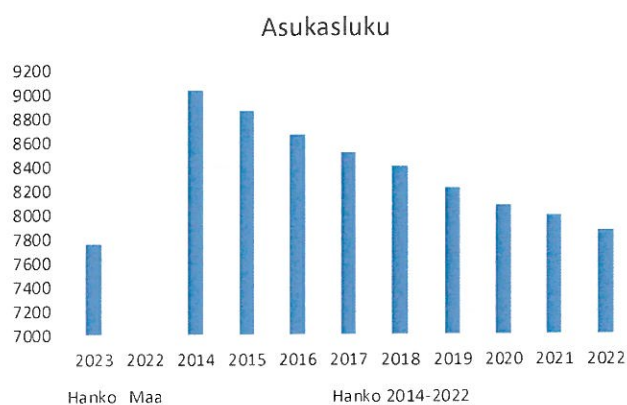
Tarkastuslautakunta on tehtävänsä suorittamiseksi perehtynyt toimielinten pöytäkirjoihin, vuoden 2023 talousarvioon, vuosien 2024–2026 taloussuunnitelmaan, vuoden 2023 tilinpäätökseen ja toimintakertomukseen sekä tilintarkastuksen raportteihin. Tarkastuslautakunta on kuullut johtavia viranhaltijoita ja tutustunut valittuihin painopistealueisiin erikseen hyväksytyn ohjelman mukaisesti. Tarkastuslautakunta on kokoontunut kuuteen kokoukseen koskien vuotta 2023.

Lakisääteisen tilintarkastuksen on suorittanut BDO Audiator Oy. Vastuullisena tilintarkastajana on toiminut JHT, HT Tove Lindström-Koli ja avustavina tilintarkastajina JHT, HT Mark Lassfolk, JHT, HT Krister Rehn sekä tarkastajat Niko Flythström ja Daniela Sjöberg. Lassfolk ja Rehn ovat toimineet tarkastuslautakunnan sihteereinä.

Työohjelmansa loppuun saatettuaan, tarkastuslautakunta antaa kaupunginvaltuustolle seuraavan arviointikertomuksen:

2. Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

2.1. Yleistä taloudesta; tunnuslukuja

Vuoden 2023 tilikauden tulos oli 4,9 milj. euroa ylijäämäinen. Tämä oli kaupungin kaikkien aikojen paras tulos, jos jätetään huomioimatta vuosi 2013, jolloin kirjattiin suuri luovutusvoitto sataman yhtiöittämisen johdosta.

Budjetoitu ylijäämä oli 4,2 milj. € sekä alkuperäisessä että muutetussa talousarviossa.

Suurin yksittäinen, yllättävään vahvaan tulokseen, vaikuttava tekijä oli niin kutsutut verohännät, eli viiveellä maksetut vuoden 2022 verotulot, suuruusluokaltaan 0,5 milj. €.

Konsernin tulos vuodelta 2023 oli ylijäämäinen 5,2 milj. €, mikä on 0,2 milj. € edellisvuotta heikompi.

Kaupungin kumulatiivinen ylijäämä on 20,2 milj. €, eli 2 603 €/asukas.

Konsernin kumulatiivinen ylijäämä on puolestaan 37,5 milj. €, eli 4 829 €/asukas.

Käyttötalous toteutui kokonaisvaltaisesti tarkasteltuna talousarvion mukaisesti; toimintakate -18,0 milj. €.

Kaupungin nettoinvestoinnit olivat noin 4,9 milj. €, verrattuna alun perin budjetoituun 5,3 milj. € sekä 6,3 milj. € muutetussa talousarviossa.

Kaupungin velkataakkaa lisääntyi vuoden aikana 0,6 milj. €.

Kaupungin lainakanta (sis. vuokravastuut) oli 53,5 milj. €, mikä vastaa 6 688 €/asukas.

Konsernin lainakanta (sis. vuokravastuut) oli 59,1 milj. €, mikä vastaa 7 616 €/asukas.

Asukasmäärä 7 760 (7 865 v. 2022)

Tarkastuslautakunta esittää huolensa siitä, että kaupungin lainakannan on budjetoitu kasvavan seuraavasti meneillään olevan taloussuunnitelmakauden aikana.

Kaupunki + liikelaitos / Staden + affärsverket	*) muutettu / ändrad	TP-B5	TA - Budget	TA - Budget	Suunnitelma - Plan	
		2022	*2023	2024	2025	2026
Lainakannan muutokset - Förändringar i lånestocken						
Pitkäaikaisten lainojen lisäys - Ökningar av långfristiga lån		0	5 320 383	6 019 908	4 467 000	2 597 500
Pitkäaikaisten lainojen vähennys - Minskningar av långfristiga lån		-5 883 332	-5 883 332	-5 883 332	-3 750 000	-1 250 000
Lyhytaikaisten lainojen muutos - Förändringar av kortfristiga lån		-1 000 000				

2.2. Talouden tasapainottaminen kuntalain mukaisesti

Kuntalain mukaan tarkastuslautakunnan tehtäviin kuuluu mm. arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää.

Kuntalain asettamat, erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan kriteerit ovat:

- Jos kunta ei ole kattanut kunnan taseeseen kertynyttä alijäämää 110 §:n 3 momentissa säädetyssä määräajassa.

- Jos asukasta kohden laskettu kertynyt alijäämä on kunnan viimeisessä konsernitilinpäätöksessä vähintään 1 000 euroa ja sitä edeltäneenä vuonna vähintään 500 euroa, tai rahoituksen riittävyyttä tai vakavaraisuutta kuvaavat talouden tunnusluvut ovat kahtena peräkkäisenä vuonna täyttäneet seuraavat raja-arvot:
 - 1) kunnan konsernituloslaskelman vuosikatteen ja poistojen suhde on alle 80 prosenttia;
 - 2) kunnan tuloveroprosentti on vähintään 2,0 prosenttiyksikköä korkeampi kuin kaikkien kuntien painotettu keskimääräinen tuloveroprosentti;
 - 3) asukasta kohden laskettu kunnan konsernitilinpäätöksen lainojen ja vuokravastuiden määrä ylittää kaikkien kuntien konsernitilinpäätöksen lainojen ja vuokravastuiden keskimääräisen määrän vähintään 50 prosentilla;
 - 4) konsernitilinpäätöksen laskennallinen lainanhoitokate on alle 0,8.

Hangon kaupungin ja kaupunkikonsernin osalta on todennettavissa, että erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan tunnusmerkit eivät täyty.

Tarkastuslautakunta haluaa kuitenkin edellisvuoden tapaan edelleen kiinnittää huomioita etenkin kaupungin korkeaan velkataakkaan, joka muodostaa merkittävän riskitekijän sekä kaupungille että kaupunkikonsernille, siihen sisältyvä korkoriski mukaan lukien.

Hyvinvointialueuudistuksen myötä kuntien taloudelliset kehykset käytännössä puolittuvat. Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan kaupungin tulee jatkossakin pyrkiä pienentämään velkataakkaa.

Tarkastuslautakunta painottaa edelleen konserniohjeiden mukaisen, toimivan ja aktiivisen konserniohjauksen ja -valvonnan tärkeyttä, jotta kaupunki voi tavoiteohjauksella ja seurannalla vaikuttaa konserniyhteisöjen toimintaan ja talouteen sekä sitä kautta niihin konsernin tunnuslukuihin, joista muodostuu lakisääteiset kriteerit konsernin talouden tasapainon arvioimiseksi.

Hangon Satama Oy:n merkitys kaupunkikonsernissa on erittäin ratkaiseva, mikä juuri siinä yhtiössä korostaa konserniohjauksen ja -valvonnan tärkeyttä kaupungin roolissa omistajana. Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan emon ohjaus on vuoden 2023 osalta ollut entistä järjestelmällisempää, mitä koskee Hangon Satamaa.

Sataman tulos oli 0,25 milj. € tillinpäätöksessä 2023, joka on lähes 1 milj. € heikompi kuin vuonna 2022.

Hangon Vuokratalot Oy on kärsinyt pitkään asuntojen alhaisesta käyttöasteesta, mutta siltä osin on muutosta näkyvissä, selkeän tavoiteohjauksen ansiosta. Huoneistojen keskimääräinen nettokäyttöaste on ollut 98 %. Erikseen tilatun asiantuntijaraportin pohjalta yhtiö on päivittänyt kehittämissuunnitelmansa ja laatinut toimenpidesuunnitelman vuosille 2022-2031. Yhtenä toimenpiteenä päätettiin hakea Valtiokonttorilta lainaehtojen muutosta, mikä hyväksyttiin hakemuksen mukaisesti, tarkoittaen samalla, että yhtiön vapaaehtoinen velkasaneeraus loppui.

Kiinteistö Oy Pitkäkatu 43:n osalta kaupunginjohtaja toteaa katsauksessaan seuraavaa:

”Kiinteistö Oy Pitkäkatu 43, josta kaupunki omistaa 88,2 prosenttia, joutui talousvaikeuksiin inflaation ja korkokustannusten nousun vuoksi. Yhtiö sai syksyllä hätälainaa vähemmistöosakas Helkmalta, mutta yhtiö ei tule selviytymään ilman kaupungin pitkäaikaista lainaa vuoden 2024 alussa. Näissä tapauksissa omistusohjausta ja konsernivalvontaa tulisi terävöittää”.

Tarkastuslautakunta yhtyy kaupunginjohtajan johtopäätökseen, että omistajaohjausta ja konsernivalvontaa tulisi terävöittää.

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan, sekä kuntalaki että voimassa olevat konserniohjeet edellyttävät, että taloudelliset tavoitteet – mukaan lukien investoinnit ja velkaantuminen – asetetaan ja seurataan kaupungin toimesta sekä emokaupunki-, yhtiö- että konsernitasolla.

2.3. Talousarvion toteutuminen

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan talousarvion toimivuus toiminnan ja talouden ohjausvälineenä on vuoden aikana ollut hyvä. Toiminto- ja projektikohtaisista talousarviopoikkeamista tehdään selkoa tilinpäätöksessä ja tässä arviointikertomuksessa.

Tuloslaskelma

Vuoden 2023 tilikauden tulos oli 4,9 milj. euroa ylijäämäinen, mikä on edellisvuoden tapaan hyvä, ja alkuperäistä talousarviota huomattavasti parempi toteuma. *Budjetoitu ylijäämä oli 4,2 milj. €* sekä alkuperäisessä että muutetussa talousarviossa.

Suurin yksittäinen, budjetoitua parempaan tulokseen vaikuttava seikka, oli n.s. verohännät suuruusluokaltaan 0,5 milj. €.

Käyttötalousosa

Käyttötalousosa toteutui koko kaupungin osalta kokonaisvaltaisesti tarkasteltuna budjetoidun mukaisesti. Budjetoitu toimintakate oli -18,0 milj. € alkuperäisessä talousarviossa sekä -18,15 milj. muutetussa talousarviossa. Toteutuma oli -18,13 milj. €, eli käytännössä hyvin tarkkaan muutetun talousarvion mukainen.

Kokonaisvaltaisesti tarkasteltuna tarkastuslautakunta esittää, että kaupungin käyttötaloutta on hoidettu lain ja valtuuston päätösten mukaisesti. Toiminto- ja projektikohtaisista talousarviopoikkeamista tehdään lähemmin selkoa alla.

Investointiosa

Kaupungin nettoinvestoinnit olivat noin 4,9 milj. €, verrattuna alun perin budjetoituun 5,3 milj. € sekä 6,3 milj. € muutetussa talousarviossa. Investointiosan toteutumaa on tarkemmin analysoitu tilinpäätöksessä. Investointien määrärahojen ylitykset talousarvion sitovuustasolla verrattuna muutettuun talousarvioon olivat:

- Liikuntatoimi 240 t€ (käyttöaste 165 %)
- Kuntatekniikka 103 t€

Lainakannan muutos

Kaupungin lainakanta kasvoi vuoden aikana 0,6 milj. €:lla. Vuoden lopussa lainaa oli 49,3 milj. €, eli 6 347 €/asukas. Kaupungin asukasmäärän jatkuva supistuminen tarkoittaa, että lainat per asukas eivät ole supistuneet samassa suhteessa koko lainakannan kanssa. Koko Suomen kuntien keskiarvo vuonna 2022 oli 3 377 €/asukas, joten Hangon kaupungin tilanne poikkeaa olennaisesti maan keskiarvosta.

Velkataakkaa analysoitaessa tulee kuitenkin kiinnittää huomiota siihen, että kaupungin, konsernin sisäinen määräaikainen laina Hangon satamalle on 28,7 milj. €. Emokaupungin nettovelkaantumisen on käytännössä näin ollen n. 20,5 milj. €:n suuruusluokkaa, mikä on noin 2 600 euroa per asukas, eli yksinomaan tällä tavalla tarkasteltuna alle maan keskiarvoa.

Konsernin (kaupunki + tytäryhteisöt) ulkoinen lainakanta on 54,5 milj. euroa, mikä on 7 023 € per asukas. Maan keskiarvo vuonna 2022 oli 7 871 euroa per asukas.

2.4. Keskeisten toimintojen taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Yleishallinto

Toiminnot

Vaalit - Val
Tilintarkastus - Revision
Keskushallinto - Centralförvaltning
Talousosasto - Ekonomiavdelningen
Henkilöstöosasto - Personalavdelningen
Eteläkärjen ympäristöterveystoimi - Sydspetsens
miljöhälsoskydd

Toiminnalliset tavoitteet

Toiminnalliset tavoitteet on tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan saavutettu olennaisilta osin.

Talous

Talouden toteutuma oli olennaisilta osin talousarvion mukainen, mutta Eteläkärjen ympäristötoimen käyttöaste oli 132 %, eli se ylitti talousarvionsa 46 t€:lla.

Yleishallinnon toimintakate oli -4,9 milj. € verrattuna budjetoituun 5,1 milj. €.

Sivistystoimi

Toiminnot

Sivistystoimen hallinto - Administration inom
bildningsväsendet
Peruskoulut - Grundskolor
Lukiot - Gymnasier
Liikuntatoimi - Idrottsväsendet
Nuorisotoimi - Ungdomsväsendet
Varhaiskasvatus - Småbarnspedagogik

Toiminnalliset tavoitteet

Tarkastuslautakunnan näkemys on, että toiminnalliset tavoitteet on olennaisilta osin saavutettu.

Vähenevään peruskoulujen oppilasmäärään ja opettajavirkojen tarpeeseen vastataksaan laadittiin edellisvuonna selvitys opettajien aine- ja koulutuskelpoisuuksista sekä selvitettiin opetustuntien määriä per vuosiluokka per oppiaine. Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan asia on edelleen ajankohtainen, jotta toimintaa ja toimintatilat pystyttäisiin mahdollisimman optimaalisesti sopeuttamaan muuttuvaan toimintaympäristöön.

Talous

Talouden toteutuma oli sektorilla pitkälti talousarvion mukainen, mutta seuraavat ylitykset esiintyivät:

- Peruskoulut; käyttöaste 105 %, ylitys 335 t€
- Liikuntatoimi; käyttöaste 106 %, ylitys 33 t€

Sivistystoimen toimintakate oli -14,1 milj. € verrattuna budjetoituun -13,7 milj. €, mikä vastaa 103 %:n käyttöastetta.

Kulttuuritoimi

Toiminnot

Kulttuuritoiminta - Kulturverksamhet

Kirjastotoiminta - Biblioteksverksamhet

Museotoiminta - Museiverksamhet

Kansalaistoiminta - Medborgarverksamhet

Toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan toimintaa on pääpiirteisesti hoidettu asetettujen toiminnallisten tavoitteiden mukaisesti vaikkakin kulttuuritoimi ylitti toisena peräkkäisenä vuotena sitovan määrärahasa.

Kulttuuritoimen toimintakate oli -1,54 milj. € verrattuna budjetoituun -1,46 milj. €. Käyttöaste on 105 % (106 % v. 2022).

Ympäristötoimi

Toiminnot

Rakennustarkastus - Byggnadstillsyn

Ympäristönsuojelu - Miljövärd

Maankäyttö - Markanvändningen

Toiminnalliset tavoitteet

Toiminnalliset tavoitteet on tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan pääosin saavutettu ja niiden toteutumista on eritelty tasekirjassa.

Talous

Talous toteutui budjetoitua kokonaisvaltaisesti katsottuna olennaisesti myönteisemmin, etenkin maankäytön tuloksen muodostumisen ansiosta mutta myös siitä syystä, että rakennustarkastuksen ja ympäristönsuojelun osalta määrärahojen käyttöaste oli huomattavan matala.

Ympäristötoimen toimintakate oli (+)2,9 milj. €, mikä on 0,4 milj. € tai 18 % budjetoitua parempi.

Tekninen toimi

Toiminnot

Tekninen hallinto - Teknisk förvaltning
Kuntatekniikka - Kommunalteknik
Sisäisten palvelujen yksikkö
Keskusvarasto-Centrallagret
Konevarikko-Maskindepå

Toiminnalliset tavoitteet

Toiminnalliset tavoitteet saavutettiin olennaisilta osin.

Tarkastuslautakunta pitää erityisen hyvänä ja selkeyttävänä seikkana, että kaupungin kiinteistöjen myyntilista valmisteltiin vuoden aikana ja hyväksyttiin lopullisesti valtuustossa 5.12.2023.

Talous

Teknisen toimen talous toteutui kokonaisuudessaan katsottuna talousarvion puitteissa, kun käyttöaste oli 94 %. Toteutunut toimintakate oli -1,8 milj. € verrattuna budjetoituun – 1,9 milj. €. Kuntatekniikan toimintakate ylittyi 120 t€ (käyttöaste 106%) ja konevarikon 19 t€ (käyttöaste 200%). Teknisen hallinnon toteutuma oli 74 t€ budjetoitua parempi ja sisäisten palvelujen yksikön toteutuma peräti 170 t€ budjetoitua parempi.

Hangon Vesi -liikelaitos

Toiminnalliset tavoitteet

Toiminnalliset tavoitteet saavutettiin olennaisilta osin.

Hangon Veden tehtävä toteutui puhtaan talousveden turvaamisen osalta lukuun ottamatta lyhytaikaisia vesijohtovuotojen tai saneerausurakoiden aiheuttamia huoltokatkoja. Viemäriverkoston vuotoa koskeva tavoite ei kuitenkaan toteutunut.

Talous

Seuraava analyysi on suora lainaus Hangon Veden omasta talouden toteutumisen analyysistä.

”Kaupunginvaltuusto päätti hyväksyä Hangon Veden muutostalousarvion vuodelle 2023 kokouksessaan 12.9.2023 §42, koska ylijäämän ennustettiin olevan noin 350 000 € heikompi kuin alkuperäisessä talousarviossa johtuen korkojen ja muiden kustannusten noususta. Valtuuston asettamat tavoitteet eivät siltikään ihan täysin toteutuneet, varsinkin sisäisen lainan osalta. Sisäinen laina kasvoi 465 574 €, koska teollisuusalueen vesijohtoon varattiin lisämääräraha sekä investointimäärärahat olivat muutenkin poikkeuksellisen korkeat, joten vuosikate ei riittänyt rahoittamaan investointeja. Investoinneista kerrotaan enemmän investointianalyysissä.

Myös vuosikate oli noin 220 000 € alempi kuin talousarviossa. Tämä johtui siitä, että myyntituotot olivat 120 000 € pienemmät ja toimintakulut puolestaan 100 000 € isommat verrattuna muutostalousarvioon”.

3. Sisäisen valvonnan, konsernivalvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen sekä konsernitavoitteiden toteutuminen

Sisäinen valvonta

Kirjanpitolautakunnan kuntajaoston yleisohjeen mukaan kunnanhallituksen on toimintakertomuksessa tehtävä selkoa, miten sisäinen valvonta ja siihen sisältyvä riskienhallinta on kunnassa järjestetty, onko valvonnassa havaittu puutteita kuluneella tilikaudella ja miten sisäistä valvontaa on tarkoitus kehittää voimassa olevalla taloussuunnittelukaudella. Vastaava selonteko on esitettävä myös konsernivalvonnan osalta.

Toimintakertomuksessa on tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan asianmukainen selonteko kaupungin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan sekä konsernivalvonnan järjestämisestä sekä toteutumisesta.

Konsernin ohjaus ja valvonta

Konserniohjauksen ja -valvonnan järjestämisen osalta, valvontaa ohjaa kaupungin hallintosääntö sekä kuntalain edellyttämä, vuonna 2017 hyväksytty konserniohje.

Ylivoimaisesti merkittävimmän tytäryhteisön, Hangon Satama Oy:lle asetettu taloudellinen tavoite ei toteutunut. Asiasta tehdään yksityiskohtaisesti selkoa alla.

Hangon Vuokratalot Oy:n osalta tarkastuslautakunta esittää näkemyksensä, että yhtiön tavoiteohjaus kaupungin toimesta on kehittynyt ja yhtiölle on laadittu kehityssuunnitelma, jota on ryhdytty toteuttamaan käytännössä.

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan konserniohjaus ja valvonta on jokseenkin kehittynyt vuoden aikana, mutta tulee selkeästi edelleen kehittää, kaikilta osin vastaamaan konserniohjeissa säädettyä sekä turvaamaan kuntalain vaatiman talouden tasapainon säilymistä konsernitasolla. Tarkastuslautakunta esittää näkemyksensä, että kaupunginhallituksen tulisi kaikille konserniyhteisöille kattavasti, toiminnallisten tavoitteiden lisäksi, sisällyttää talousarvioesitykseensä selkeästi mitattavissa olevia taloudellisia tavoitteita, ainakin tulosta, investointeja sekä rahoitusta/velkaantumista koskien. Myös konserniohjeiden päivittämistarpeita tulisi harkita.

Lisäksi tarkastuslautakunta toistaa näkemyksensä siitä, että konserniyhteisöjen hallitusten kokoonpanoa koskien tulisi ensisijaisesti priorisoida mahdollisimman laajaa, kyseisen erityisalan asiantuntemusta.

Yllä mainitulla tavalla toimimalla, optimoitaisiin konsernin tavoiteohjausta, kommunikointia ja valvontaa sekä välttyttäisiin esimerkiksi KOY Pitkäkatu 43:n kaltaisista tapahtumaketjuista. Kyseisessä tapauksessa yhtiön heikko maksuvalmius tuli kaupungille täytenä yllätyksenä.

Tarkastuslautakunta kiinnittää erityistä huomiota siihen, että kyseiselle yhtiölle ei yksilöity kaupungin talousarvioon mitään yhtiökohtaista tavoitetta ollenkaan, eli yhtiön ohjausta ja valvontaa on ollut vajavaista ja tulee parantaa ainakin yllä esitetyn mukaisesti. Tarkastuslautakunta muistuttaa siitä, että yhtiön lainat, alun perin 2,5 milj. € ja jäljellä oleva pääoma 2,0 milj. €, ovat kaupungin takaamia, joten kaupungin ensisijaisessa intressissä tulee luonnollisesti olla, että sujuvalla asioinnilla turvataan kyseisen yhtiön toimintaedellytykset, varsinkin kuin on kyse hisseillä varustetusta vuokratalosta kaupungin ydinkeskustassa.

Oy Hansea DC Ab:n osalta, tarkastuslautakunta kiinnittää edellisvuoden tapaan huomiota muuttuneeseen toimintaympäristöön. Tarkastuslautakunta toistaa näkemyksensä siitä, että yhtiön toimintaa olisi jatkossa tarkoituksenmukaista hoitaa kaupungin omana toimintana. Tarkastuslautakunta esittää, että kaupunginhallitus valmistelee asian ja vie sen valtuuston päätettäväksi.

Konserniyhtiöiden tavoitteiden toteutumisesta tehdään tilinpäätöksessä selkoa seuraavasti:

Konserniyhtiöille asetettujen tavoitteiden toteutuminen

Yleiset tavoitteet (koskee kaikkia tytäryhtiöitä)

- Yhtiön toiminta on järjestetty taloudellisesti, tehokkaasti ja asiakkaiden tarpeet huomioiden.
- Yhtiöiden omistamien rakennusten ylläpito on järjestetty niin, että niiden arvo säilyy.
- Osavuosiraportointi laaditaan vähintään 6 kk välein

Sekä konserniohjeet että hallintosääntö on hyväksytty kaupunginvaltuustossa 23.5.2017.

Muiden konserniyhtiöille asetettujen yleisten tavoitteiden katsotaan toteutuneen.

Yhtiökohtaiset tavoitteet vuodelle 2023

Hangon Satama - Hangö Hamn Oy Ab

Tavoite

Yhtiön tulos ennen veroja on vähintään 5 % liikevaihdosta.

Yhtiölle asetetaan ympäristötavoitteeksi kehittää malleja ja työkaluja ympäristövaikutusten mittaamiseksi omassa toiminnassaan sekä vähentää hiilidioksidipäästöjä kaupungin HINKU-tavoitteiden mukaisesti.

Toteutuminen

Yhtiön tulos ennen veroja oli 0,35 milj. € tai 2,6 % liikevaihdosta, asetettua tavoitetta ei saavutettu.

Hangon Satama – Hangö Hamn Oy Ab on seurannut omasta toiminnasta vuodesta 2019 syntyviä Scope 1 ja 2 mukaisia kasvihuonekaasupäästöjä. Kasvihuonekaasu päästöjen laskenta perustuu Greenhouse Gas (GHG)-protokollanmenetelmään.

Suorat päästöt (Scope 1)

● Päästöt lähteistä, jotka ovat yrityksen itsensä omistamia tai ovat yrityksen itsensä määräysvallassa, kuten yrityksen lämpökattiloista ja kulkuneuvoista ns. suorat piipunpääpäästöt. Hangon Satama – Hangö Hamn Oy Ab:n suurimmat hiilidioksidipäästö lähteet ovat kiinteistöiden lämmitys ja ajoneuvojen polttoaineista syntyvät hiilidioksidipäästöt. Suurin yksittäinen hiilidioksidipäästön aiheuttaja on Voimakasiinin lämmittäminen polttoöljyllä (Polttoöljyn päästöt vuonna 2023 165,3 t CO₂e).

Förverkligande av målen för koncernbolagen

Allmänna mål (gäller alla dotterbolag)

- Bolagets verksamhet är ekonomiskt och effektivt ordnad och beaktar kundernas behov
- Underhållet av de byggnader bolagen äger är ordnad så att deras värde bibehålls
- Delårsrapportering görs minst var 6 månad

Koncerndirektiven och förvaltningsstadgan har godkänts i stadsfullmäktige 23.5.2017.

Övriga allmänna mål som ställts på koncernbolagen anses ha förverkligats.

Bolagsvisa mål för 2023

Hangon Satama - Hangö Hamn Oy Ab

Målsättning

Bolagets resultat innan skatt är minst 5 % av omsättningen.

Till bolagets miljömålsättning sätts att utarbeta modeller och verktyg för att mäta miljökonsekvenserna i sin egen verksamhet samt att minska på koldioxidutsläppen i enlighet med stadens HINKU-program.

Förverkligande

Bolagets resultat innan skatt var 0,35 milj. € eller 2,6 % av omsättningen, målsättningen uppnåddes inte.

Sedan 2019 har Hangon Satama – Hangö Hamn Oy Ab följt upp vilka utsläpp av växthusgaser som den egna verksamheten förorsakar enligt Scope 1 och 2 i Greenhouse Gas-protokollet. Beräkningen av utsläppen bygger på metoderna i GHG-protokollet. Bolaget har som mål att vara koldioxidneutral i sin egen verksamhet 2024.

Direkta utsläpp (Scope 1)

● Utsläpp från källor som företaget självt äger eller har kontroll över, till exempel från företagets fordon och värmepannor, så kallade direkta skorstensutsläpp. För Hangon Satama – Hangö Hamn Oy Ab är de största källorna till koldioxidutsläpp uppvärmningen av fastigheter och förbränningen av bränsle i fordon. Den största enskilda källan till koldioxidutsläpp är uppvärmningen med eldningsolja i Smörmagasinet (utsläppen från eldningsoljan var 165,3 ton koldioxidekvivalenter under 2023).

Energia-epäsuorat päästöt (Scope 2)

● Yrityksen ostaman ja kuluttaman sähkön tuotannon päästöt (myös höyry, lämpö ja jäähdytys). Hangon Satama – Hangö Hamn Oy Ab on vuosina 2021-2022 ostanut markkina sekoitussähköä sähköyhtiöltä, jolloin se on ollut hiilidioksidipäästötöntä. Vuonna 2023 satama osti markkinasekoitussähköä samalta sähköyhtiöltä (sähköosopimuskausi 2022-2023). Kyseisenä vuonna ainoastaan osa sähköstä on ollut hiilidioksidipäästötöntä, jolloin päästöt vuodelle 2023 ovat kasvaneet. Loppuvuonna 2023 Hangon Satama – Hangö Hamn Oy Ab teki uuden sähköosopimuksen vuodelle 2024, jossa ostettava sähkö on täysin hiilidioksidipäästötöntä.

Osa sähköstä tuotetaan itse aurinkopaneeleilla. Ostetun markkinasekoitussähköä päästöt vuonna 2023 oli noin 1212,0 t CO₂e. Sähkön hiilidioksidipäästöt ovat suuntaa antavia koska 2023 päästöjakama julkaistaan vasta seuraavan vuoden puolellavälissä.

Sitä mukaa, kun Hangon Satama Oy investoi uusiin lämmitystekniikoihin ja hankkii sähköajoneuvoja, kasvihuonekaasupäästöt vähenevät.

Hangon Satama – Hangö Hamn Oy Ab:n CO₂e-päästöt:

Vuosi 2021	CO ₂ e-päästöt: 231,7 tonnia
Vuosi 2022	CO ₂ e-päästöt: 164,5 tonnia
Vuosi 2023	CO ₂ e-päästöt: 1 393,0 tonnia

Hangon Vuokratalot Oy

Tavoite

Yhtiö pyrkii ylläpitämään kiinteistökantaa niin, että kiinteistöjen arvo säilyy ja yhtiöllä on tarjota viihtyisiä ja kohtuuhintaisia vuokra-asuntoja kuntalaisille.

Yhtiön taloudellinen käyttöastetavoite on 95 %. Yhtiö pyrkii vähentämään energiankulutusta ja hiilidioksidipäästöjä mm. uusimalla energianlähteitä ja opastamalla vuokralaisia vedenkulutuksessa ja jätteiden kierrätyksessä.

Toteutuminen

Hangon Vuokratalot Oy:n asuntojen bruttokäyttöaste 31.12.2023 oli 90 %, tavoite ei toteutunut.

Yhtenä talouden tervehdyttämistoimenpiteenä päätettiin ryhtyä saneeraamaan kaikki tyhjänä, peruskorjauksen tarpeessa olevat asunnot, jotta nämä saadaan vuokralle. Hangon kaupunki myönsi yhtiölle lainaa korjauksia varten. Vuoden aikana on saneerattu yhteensä 25 asuntoa, josta 23 on nyt vuokralla. Kesällä suoritettiin useamman rakennuksen kattojen korjaustyöt ja uusimiset.

Oy Hansea Dc Ab

Tavoite

Yhtiön vuosikulut eivät ylitä tuloja.

Toteutuminen

Oy Hansea Dc Ab:n tilikauden tulos vuonna 2023 oli -763,74 euroa, tavoite lähes toteutui.

Indirekta utsläpp från energi (Scope 2)

● Utsläpp från produktionen av den el som företaget köper och förbrukar (även ånga, värme och nedkyllning). Under åren 2021-2022 har Hangon Satama – Hangö Hamn Oy Ab köpt av elbolaget blandad el från marknaden som då varit koldioxidutsläppsfritt. År 2023 köpte hamnen blandad el från marknaden av samma elbolag (avtalsperiod 2022-2023). Under ifrågavarande år har enbart en del av elektriciteten varit koldioxidutsläppsfri och utsläppen för år 2023 har därmed ökat. Vid slutet av år 2023 tecknade Hangon Satama – Hangö Hamn Oy Ab ett nytt elavtal för år 2024, där elektriciteten som köpts är helt koldioxidutsläppsfritt.

En del av elektriciteten produceras själv med solpaneler. Den köpta blandade marknadselens utsläpp år 2023 var cirka 1212,0 t CO₂e. Elens koldioxidutsläpp är riktgivande för år 2023 utsläppsfördelning publiceras först i medlet på följande år.

Allt eftersom Hangö Hamn investerar i ny uppvärmningsteknik och köper in elfordon går utsläppen av växthusgaser ner.

Hangon Satama – Hangö Hamn Oy Ab:s utsläpp i koldioxidekvivalenter (CO₂-ekv.)

År 2021	231,7 ton CO ₂ -ekv.
År 2022	164,5 ton CO ₂ -ekv.
År 2023	1 393,0 ton CO ₂ -ekv.

Hangö Hyreshus Ab

Målsättning

Bolaget har som mål att underhålla bostadsbeståndet, så att fastigheternas värde består och bolaget kan erbjuda kommuninvånarna trivsamma hyresbostäder till skäligt pris.

Målet för den ekonomiska användningsgraden är 95 %. Bolaget strävar till att minska energiförbrukningen och koldioxidutsläppen bl.a. genom att förnya energikällorna och vägleda hyresgästerna i fråga om vattenförbrukning och återvinning av avfall.

Förverkligande

Bruttoanvändningsgraden 31.12.2023 var 90 % för Hangö Hyreshus Ab:s bostäder, målet uppnåddes inte.

Som en saneringsåtgärd beslöts sanera alla tomma bostäder som är i behov av en grundrenovering, för att få dem uthyrda. Hangö stad beviljade ett lån för reparationer. Under årets lopp har sanerats totalt 25 bostäder, av vilka nu 23 är uthyrda. Under sommaren reparerades eller förnyades flera tak på byggnaderna.

Oy Hansea Dc Ab

Målsättning

Bolagets kostnader per år överstiger inte intäkterna

Förverkligande

Oy Hansea Dc Ab:s resultat under år 2023 var -763,74 euro, målet uppnåddes nästan.

4. Muuta

Tavoitteiden asettamisprosessi

Tarkastuslautakunnan mielestä talousarvion laadintavaiheessa tulee jatkossakin suoritteiden ja mittareiden luomiseen kiinnittää huomiota niin, että ne kuvaavat ydintoimintoja ja antavat mahdollisimman hyvän kuvan palveluiden määrällisten ja laadullisten tavoitteiden toteutumisesta. Myös konsernia koskeviin, riittävän yksilöityjen taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden asettamisen tärkeyteen tulee kiinnittää erityistä huomiota, jotta koko konsernin taloutta pystyttäisiin menestyksekkäästi ohjata kaupungin toimesta niin, että kuntalain säätämä talouden tasapaino turvataan.

Strategisten tavoitteiden toteutuminen

Tarkastuslautakunnan mielestä tulee talousarvion laadintavaiheessa erityisesti huolehtia siitä, että asetettavat tavoitteet tukisivat kaupungin strategiaa. Strategisten tavoitteiden toteutumisesta tulisi tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan edelleen, vielä järjestelmällisemmin kuten tähän mennessä, tehdä selkoa kaupungin tilinpäätöksessä.

Henkilöstö

Henkilöstön määrä supistui henkilöstötilinpäätöksen tietojen perusteella 235 henkilöllä verrattuna edelliseen vuoteen olleen yhteensä 394 henkilöä. Syynä vähennykseen oli valtaosin henkilökunnan siirto hyvinvointialueen palvelukseen 1.1.2023 lähtien.

Henkilöstökulut olivat tilinpäätöksessä yhteensä 19,8 milj. € (vuonna 2022, 31,5 milj. €).

Tarkastuslautakunta kiinnittää erityistä huomiota henkilöstöstrategian tarpeellisuuteen, niin ikään siihen, että koko kaupungin henkilöstö noudattaa etätöiden osalta yhteisiä periaatteita.

Henkilötyövuodet

Kuva 4 Henkilötyövuodet 2019–2023
Bild 4 Årsverken 2019–2023

Terveysperusteiset poissaolot

Terveysperusteiset poissaolot olivat keskimäärin 16,0 kalenteripäivää per henkilötyövuosi. Palkallisia sairauspoissaoloja oli 15,5 kalenteripäivää per henkilötyövuosi.

Sairauspoissaoloprosentti oli 6,15. Henkilöstöstä 22,2 prosentilla ei ollut yhtään sairauspoissaolopäivää.

Sairauspoissaolot (sisältäen myös tapaturmat) Sjukfrånvaro (inklusive olycksfall)	Palkalliset sairauspoissaolot, kpv Sjukfrånvaro med lön, kalenderdagar	Palkattomat sairauspoissaolot, kpv Sjukfrånvaro utan lön, kalenderdagar
1-7 pv	2216	10
8-29 pv/dagar	1340	9
30-59 pv/dagar	479	73
60-89 pv/dagar	591	0
90-179 päivää/dagar	985	93
Yli 180 päivää/Mer än 180 dagar	18	0
Yhteensä/Sammanlagt	5791	185
Yhteensä keskimäärin/ henkilötyövuosi	15,5	0,5
Sammanlagt i medeltal/årsverke		
		%
Sairauspoissaoloprosentti Sjukfrånvaroprocent		6,15
0 päivää sairastaneet (%-osuus henkilöstöstä) 0 dagar sjuka (%-andel av personalen)		22,2

Taulukko 12 Sairauspoissaolot 2023
Tabell 12 Sjukfrånvaro 2023

Terveysperusteiset poissaolot laskivat näin ollen merkittävästi edellisvuodesta.

Työterveyslaitoksen tietojen mukaan, sairausperäisten poissaolojen keskimäärä oli vuonna 2022 kunnissa 20,7 päivää.

Muuta

Kaavoituksen etenemättömyys ja erityisesti rakennuskielto alueilla, joiden kaavoitus on ollut kesken jo vuosia, on olennainen epäkohta kaupungin vetovoimaisuuden näkökulmasta. Tähän epäkohtaan olisi tarpeen saada pikaista muutosta.

Tarkastuslautakunta on vuosien mittaan esittänyt Hansea Oy:n, eli kaupungin matkailutoimiston liittämistä osaksi kaupungin organisaatiota. Perusteluna tarkastuslautakunnan näkemykseen on, että yhtiön toiminnan luonne on nykyään perinteistä, kaupungin järjestämää matkailutoimintaa eikä Hansea toimi enää matkanjärjestäjänä. Näin ollen tarkastuslautakunta pysyy edellisvuosien kannanotossaan.

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että konserniohjauksen ja valvonnan näkökulmasta kiinnitetään erityistä huomiota Kiintestö Oy Pitkäkatu 43:n taloudelliseen tilaan ja sen välittömiin tervehdyttämistarpeisiin.

Muilta osin tarkastuslautakunta esittää näkemyksensä, että siltä osin kuin tässä arviointikertomuksessa ei erikseen muuta mainita, organisaatiossa on ryhdytty asianmukaisiin toimenpiteisiin aikaisempien vuosien arviointikertomuksen huomautusten johdosta.

5. Yhteenveto

Kokonaisvaltaisesti katsottuna voidaan todeta, että Hangon kaupungin ja konsernin taloudellinen tila oli vakaa sekä olennaisilta osin asetettujen sitovien tavoitteiden mukainen myös vuonna 2023. Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan on ilmeistä, että kaupungin tulosohjaus on vuoden aikana ollut toimiva, eli talousarvio on tarkoitettulla tavalla toiminut talouden ja toiminnan ohjausvälineenä.

Kaupungin vuoden 2023 tilikauden tulos oli 4,9 milj. € ylijäämäinen, mikä on sekä edellisvuotta että talousarviota huomattavasti parempi toteuma. Budjetoitu ylijäämä oli 4,2 milj. € sekä alkuperäisessä että muutetussa talousarviossa.

Käyttötalous toteutui kokonaisvaltaisesti tarkasteltuna talousarvion mukaisesti; toimintakate -18,0 milj. €.

Kaupungin nettoinvestoinnit olivat noin 4,9 milj. €, verrattuna alun perin budjetoituun 5,3 milj. € sekä 6,3 milj. € muutetussa talousarviossa.

Kaupungin lainakanta lisääntyi vuoden aikana 0,6 milj. € ja oli tilinpäätöksessä 49,3 milj. €. Lainakanta sisältäen vuokravastuut oli 53,5 milj. €, mikä vastaa 6 688 €/asukas.

Kaupungin kumulatiivinen ylijäämä on 20,2 milj. €, eli 2 603 €/asukas.

Konsernin tulos oli ylijäämäinen 5,2 milj. €, muodostuen pääosin kaupungin ja sataman ylijäämistä.

Konsernin kumulatiivinen ylijäämä on puolestaan 37,5 milj. €, eli 4 829 €/asukas.

Hangon kaupungin ja kaupunkikonsernin osalta on todennettavissa, että erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan tunnusmerkit eivät täyty. Tarkastuslautakunta haluaa kuitenkin, edellisvuoden tapaan, edelleen kiinnittää huomioita etenkin kaupungin korkeaan velkataakkaan, joka muodostaa merkittävän riskitekijän sekä kaupungille että kaupunkikonsernille, siihen sisältyvä korkoriski mukaan lukien.

Tarkastuslautakunta esittää huolensa erityisesti siitä, että kaupungin lainakanta on budjetoitu kasvavan meneillään olevan taloussuunnitelmakauden aikana. Tämä vaikka kaupungin toiminnan laajuus on käytännössä puolittunut hyvinvointialueiden muodostumisen myötä ja kaupungin asukasmäärä osoittaa selkeää laskua. Näihin seikkoihin tulee tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan kiinnittää erityistä huomiota, jotta tilanteen vaatimiin sopeutustoimiin aloitettaisiin mahdollisimman pian.

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan on siis tärkeää, että talouden tasapainottamistoimia jatketaan määrätietoisesti talouden pysyvälunteisen tasapainon saavuttamiseksi ja kuntalain määräämän arviointimenettelyuhkan välttämiseksi. Tähän kytkettynä konsernin tulosohjausta ja valvontaa tulee edelleen kehittää.

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan, sekä kuntalaki että voimassa olevat konserniohjeet edellyttävät, että taloudelliset tavoitteet – mukaan lukien investoinnit ja velkaantuminen – asetetaan ja seurataan kaupungin toimesta sekä emokaupunki-, yhtiö- että konsernitasolla.

Valtuuston asettamat taloudelliset ja toiminnalliset tavoitteet on pääosin saavutettu.

Muuta huomioitavaa:

Kaupungin ja konsernin toiminnan ja tulosohjauksen tehostamiseksi, talouden vahvistamiseksi sekä vetovoimaisuuden kehittämiseksi, tarkastuslautakunta nostaa edelleen esille mm. seuraavia yksittäisiä seikkoja:

- Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota useiden vireillä olevien kaavojen hitaaseen etenemiseen samalla kun eräitä tontteja on asetettu rakennuskieltoon. Rakennuskiellot pitäisi tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan purkaa, jos ei kaavat eivät etene.
- Tarkastuslautakunta peräänkuuluttaa selkeän kiinteistöstrategian laatimista etenkin vajaakäytössä olevien kiinteistöjen osalta ja suosittelee kyseisten kohteiden realisointimahdollisuuksien selvittämistä.
- Kaupungin tytäryhteisöjen osalta tulee erityisesti huomioida kuntalain 47 §:n edellyttämää, riittävää talouden ja liiketoiminnan osaamista, tytäryhteisöjen hallitusten kokoonpanoissa.

Siltä osin kuin tässä arviointikertomuksessa ei erikseen muuta todeta, tarkastuslautakunta katsoo, että vuoden 2022 arviointikertomuksen toteamusten johdosta on ryhdytty asianmukaisiin toimenpiteisiin.

Hangossa 6.5.2024

Jouko Kavander
puheenjohtaja

Gun Augustsson-Sula
jäsen

Monica Ferm
jäsen

Marie Koskinen
jäsen

Timo Riikkilä
jäsen

Esko Tolvanen
jäsen

Katja Mäkelä
jäsen